

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«БЮДЖЕТУВАННЯ УКРАЇНИ»

Рівень вищої освіти – Другий (магістрський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань - 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність - 073 «Менеджмент»

Освітньо-професійна програма - «Менеджмент»

Кількість кредитів – 3 – 90 год., із них: аудиторних – 30 год.; самостійної роботи студента – 60 год.

Форма навчання – денна

Рік підготовки – 2, семестр – 3

Компонент освітньої програми – вибіркова.

Дні занять – відповідно до розкладу.

Консультації – відповідно до графіку навчального процесу.

Мова викладання – українська.

Керівник курсу:

Коркуна Іван Іванович – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту, заслужений економіст України, академік ТАУ.

Контактна інформація:

Адреса: 79007, вул. Костюшка, 11, м. Львів. ауд. 213., тел. (032) 255-41-32

e-mail: ivanivankorkuna@gmail.com

Опис дисципліни

Будь-яка економічна організація (від приватного підприємця до держави в цілому) не може існувати й із упевненістю дивитися в майбутнє, якщо вона не планує, а потім і не оцінює свої дії у вартісному вимірі, зіставляючи свої доходи та витрати як у довгостроковій перспективі, так і в розрізі короткострокового періоду. Розуміння того, чи живемо ми «за коштами» і як ми хочемо жити у майбутньому, дає змогу будь-якому господарюючому суб'єкту ставити цілі й формувати завдання щодо свого подальшого розвитку з метою досягнення бажаних для всіх його стейкхолдерів результатів.

Саме бюджетування і допомагає сформувати систему взаємопов'язаних цілей і планів діяльності, виражених у вартісних показниках, та оцінити їхній вплив на майбутній фінансово-економічний стан підприємства.

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни «Бюджетування в Україні» є фінансово-господарська діяльність підприємства, направлена на обґрунтування й реалізацію управлінських рішень і відображена в системі бюджетів.

Мета навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Бюджетування в Україні» полягає у наданні студентам знань про завдання і методи складання бюджетів та використання їх в якості інструменту планування і контролю в поточній виробничо-комерційній діяльності підприємств.

Основні завдання

Завдання вивчення дисципліни «Бюджетування в Україні» полягають у:

- з'ясуванні передумов та переваг впровадження бюджетування на підприємствах;
- вивченні сутнісно-змістових елементів системи бюджетування;
- оволодінні методологічними прийомами складання бюджетів;
- вмінні використовувати бюджети для оперативного контролю реалізації управлінських рішень.

Після вивчення курсу студенти

знатимуть:

основні цілі, функції та процеси бюджетування;
складові та змістовне наповнення зведеного бюджету підприємства;
технології розроблення операційного та фінансового бюджетів;
методику аналізу та оцінювання виконання бюджетів;
організаційні засади впровадження системи бюджетування;
характеристику системи бюджетування та основні завдання щодо її автоматизації;

умітимуть:

формувати фінансову структуру підприємства з виділенням відповідних центрів фінансової відповідальності;
розробляти операційний, фінансовий та зведений бюджети підприємства;
визначати зміст бюджетів за центрами фінансової відповідальності;
оцінювати виконання бюджетів на основі аналізу за відхиленнями;
складати гнучкий бюджет підприємства;
узгоджувати складові зведеного бюджету підприємства.

Курс «Бюджетування в Україні» є синтетичним, оскільки він тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Менеджмент», «Стратегія підприємства», «Планування діяльності підприємства», «Управління витратами», «Управлінський облік», «Контролінг», «Фінансовий менеджмент»

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність досліджувати тенденції розвитку бюджетування за допомогою інструментарію мікроекономічного аналізу, оцінювати ефективність	Знати і розуміти теоретичні основи бюджетування суб'єктів підприємництва

фінансового планування і бюджетування	
Здатність до діагностики стану фінансів суб'єктів підприємництва	Розуміти принципи, методи та інструменти бюджетування суб'єктів господарювання
Навички застосування економіко-математичних методів та моделей для проведення бюджетування суб'єктів підприємництва	Вміти застосовувати аналіз та синтез для побудови і виявлення ключових характеристик фінансових структур суб'єктів підприємництва
Володіння знаннями законодавства у сфері бюджетування суб'єктів підприємництва	Вміти складати операційні і фінансові бюджети суб'єктів підприємництва
Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері бюджетування	Використовувати бюджети як інструмент оперативного контролю реалізації господарських рішень
Спроможність виконувати контрольні функції у сфері бюджетування	Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти при запровадженні бюджетування суб'єктів підприємництва

Навчальний контент

Назви змістових тем	Розподіл годин				Результати навчання. Знати:
	разом	л	с	с.р.	
<i>Тема 1. Сутність бюджетного методу управління підприємством</i>	10	1	2	7	<ul style="list-style-type: none"> • знати: -сутність, роль і функції бюджетування; • розуміти: -логіку та основні етапи розроблення бюджетів підприємства.
<i>Тема 2. Типологія бюджетів підприємства. Бюджетна піраміда</i>	10	1	2	7	<ul style="list-style-type: none"> • знати: -основні підходи до класифікації бюджетів підприємства; -методи розроблення бюджетів; -ієрархію, взаємозв'язок і підпорядкованість бюджетів підприємства; -принципи формування системи бюджетів підприємства; -склад і послідовність побудови бюджетної піраміди; • вміти: -класифікувати бюджети за методами розроблення; -прив'язкою до обсягів виробництва та реалізації продукції, цільовим призначенням і функціями при плануванні та прийнятті управлінських рішень; -визначати потрібну кількість бюджетів відповідно до специфіки внутрішніх і зовнішніх умов господарювання підприємств; -вибирати найбільш зручний формат розроблення бюджетів підприємства виходячи із цілей

					бюджетування.
<i>Тема 3. Структуризація підприємства для цілей бюджетування</i>	10	1	2	7	<ul style="list-style-type: none"> • знати: -сутність, призначення та принципи формування фінансової структури підприємства; • володіти: -концепцією ключових показників діяльності; • вміти: -вирізняти центри фінансової відповідальності та об'єкти бюджетування; -формуванню відповідну систему бюджетів залежно від характерних рис та особливостей діяльності конкретного підприємства.
<i>Тема 4. Технологія формування операційних бюджетів .</i>	10	1	3	6	<ul style="list-style-type: none"> • знати: -послідовність розроблення та зміст операційних бюджетів підприємства; -основні критерії класифікації витрат для розрахунку собівартості продукції; -методи обчислення виробничої та повної собівартості продукції; -формат і структуру бюджету доходів і витрат підприємства; • вміти: -обчислювати базові показники прибутковості операційної діяльності підприємства; -визначати кількість і формат представлення операційних бюджетів; -формуванню операційні бюджети (бюджет продажу, бюджет виробництва, бюджет прямих витрат на сировину та матеріали, бюджет прямих витрат на оплату праці, бюджет загальногосподарських витрат, бюджет комерційних та адміністративних витрат) і робити відповідні розрахунки; -розподіляти витрати підприємства на прямі та непрямі, умовно-постійні та умовно-змінні; -розраховувати собівартість продукції; -консолідувати показники операційних бюджетів у бюджеті доходів і витрат; -обчислювати маржинальний дохід підприємства, валовий і чистий прибуток, рентабельність продажу.
<i>Тема 5. Формування фінансових бюджетів підприємства</i>	10	1	3	6	<ul style="list-style-type: none"> • знати: -види основних фінансових бюджетів і принципи їх побудови; -призначення і склад фінансових бюджетів підприємства; • вміти: -визначати структуру та етапи формування бюджету руху грошових коштів, бюджету капіталовкладень, розрахункового балансу; -визначати склад і формат фінансових бюджетів, розробляти бюджет руху грошових коштів; -визначати потребу у фінансуванні та формувати платіжний календар; -розробляти інвестиційний бюджет (бюджет капіталовкладень) і корегувати його відповідно до бюджету доходів і витрат; -формуванню розрахунковий баланс за параметрами операційного та фінансового бюджетів.
	10	2	2	6	<ul style="list-style-type: none"> • знати:

<i>Тема 6. Аналіз та оцінювання виконання бюджетів</i>					<ul style="list-style-type: none"> -загальні методичні підходи до розрахунку гнучких бюджетів; -методику аналізу виконання бюджетів за відхиленнями на основі технології гнучкого бюджетування; -основні підходи до оцінювання діяльності менеджерів за центрами відповідальності; -інструментарій аналізу бюджету грошових коштів підприємства за касовим методом (методом грошового потоку). • вміти: <ul style="list-style-type: none"> -формувати звіти про виконання операційних бюджетів, бюджету доходів і витрат, бюджету руху грошових коштів; -здійснювати економічну оцінку ефективності діяльності підприємства в цілому та окремих його структурних підрозділів; -проводити оптимізацію грошових потоків підприємства.
<i>Тема 7. Формування системи бюджетування на підприємстві</i>	10	1	2	7	<ul style="list-style-type: none"> • мати уявлення: <ul style="list-style-type: none"> -про роль, функції та структуру системи бюджетування на підприємстві; -взаємозв'язок системи бюджетування з розробленням стратегії діяльності організації; • вміти: <ul style="list-style-type: none"> -визначати взаємозалежність фінансової структури підприємства та складових системи бюджетування.
<i>Тема 8. Організація бюджетного процесу на підприємствах</i>	10	1	2	7	<ul style="list-style-type: none"> • знати: <ul style="list-style-type: none"> -системні взаємозв'язки в бюджетуванні в аспекті функціональної структуризації; -організаційне забезпечення процесу бюджетування, призначення та зміст документів, що його регламентують; • вміти: <ul style="list-style-type: none"> -чітко визначати учасників бюджетного процесу згідно з організаційною структурою підприємства та визначати їхні функції; -формувати вимоги щодо Положення про бюджетування на підприємстві.
<i>Тема 9 Автоматизація процесу бюджетування на підприємстві</i>	10	1	2	7	<ul style="list-style-type: none"> • знати: <ul style="list-style-type: none"> -основні принципи автоматизації системи бюджетування на підприємстві; -базові характеристики, які повинні мати програмні продукти автоматизації бюджетування залежно від прийнятої на підприємстві облікової політики; • вміти: <ul style="list-style-type: none"> -формулювати вимоги щодо організації збирання та оброблення планової і фактичної інформації при здійсненні автоматизації процесу бюджетування на підприємстві.
Усього годин	90	10	20	60	

Формування програмних компетентностей

Виявляти навички збирання та аналізу інформації, вміти будувати модель поведінки, яка дозволяє людині успішно втілювати власні задуми в життя,

планувати свою діяльність, застосовувати творчі та інноваційні підходи до роботи, а в разі потреби – ризикувати.

Складові компетентності:

- Наявні знання про економіку та підприємницьку діяльність.
- Ставлення особи до таких підприємницьких чеснот як свобода вибору, чесність, розсудливість у фінансових справах.
- Психологічні якості: витримка під час роботи в ситуаціях, пов'язаних із ризиком, ініціативність, цілеспрямованість, емоційна врівноваженість.
- Уміння організовувати, планувати, презентувати, обирати, керувати та обговорювати.

Політика оцінювання

Передбачає дотримання принципів доброчесності та студенто-центрованого підходу.

Оцінювання

Оцінювання якості знань студентів здійснюється відповідно до:

Положення ЛДУФК <http://repository.ldufk.edu.ua>

Робочої програми <http://repository.ldufk.edu.ua>

Порядку оцінювання <http://repository.ldufk.edu.ua>

Основна література:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 8 липня 2010 року м. Київ (із змінами і доповненнями) // www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України
2. Балдич Н., Гринчук Н., Чорній Л., Глібіщук Я. Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування : Практичний посібник. Ч. 2. Бюджетні інструменти фінансування МЕР // Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020 рік <http://pleddg.org.ua/ua/praktichniy-posibnik-misceviy-ekono>
3. Жибер Т.В., Солопенко Т.В. Механізми належного фінансового забезпечення бюджетних програм. Економіка України. Екон Укр. 2022 (8): 55–69
4. Жибер Т. В., Солопенко, Т. В. Сутнісно-правові аспекти визначення складових показника ефективності бюджетної програми на прикладі фінансування вторинної ланки медичної допомоги. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. Вип. 5. 2020. с. 88-97

Додаткова література:

1. Татарин Н.Б., Негода І.І. БЮДЖЕТУВАННЯ В УКРАЇНІ: СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГРОШІ, економічне видання ФІНАНСИ І КРЕДИТ Випуск 24. 2018
2. Ліхоносова Г. С., Нецвітаєва О. І. Механізми бюджетування діяльності підприємства : можливості управління фінансовою безпекою. Часопис економічних реформ. 2019. № 3. С. 24-30
3. Букреєва Д. С. Трансформація процесу бюджетування, як інструменту

підвищення ефективності контролінгу на промисловому підприємстві, з використанням оптимізаційних блоків / Д. С. Букреєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – №23. – С. 59-63.

4. Букреєва Д. С. Фактори прямого впливу на показники бюджету підприємства, як основного інструментарію механізму контролінгу / Д. С. Букреєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – №12. – С. 127-132.
5. Вініченко М. М. Технологія бюджетування як засіб управління матеріальними та фінансовими ресурсами підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / М. М. Вініченко. – Дніпропетровськ, 2005. – 21 с.
6. Фінансування державного бюджету України з початку повномасштабної війни https://www.mof.gov.ua/uk/news/ukraines_state_budget_financing_since_the_beginning_of_the_full-scale_war-3435 20 Вересня 2022
7. Бюджетні орієнтири для складання проєктів місцевих бюджетів на 2023 рік <https://auc.org.ua/novyna/byudzhetni-oriyentyry-dlya-skladannya-proektiv-miscevyh-byudzhetiv-na-2023-rik> Серпень, 2022

Ресурси мережі Інтернет

www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.

<https://www.kmu.gov.ua/news>

www.minfin.gov.ua – Міністерство фінансів України

www.dtkk.com.ua – Сайт «Дебет-Кредит» від ГК.

<http://www.cfo.ua/> – Фінансовий аналітик сервіс. Обмін унікальними знаннями та побудова ефективних комунікацій.

www.usfa.kiev.ua – Фінансові новини України.

www.gifa.ru – Гільдія фінансових аналітиків і ризик-менеджерів.